

Oponentský posudok dizertačnej práce

Autorka: **Mgr. Jolana Lažová**

Dizertačná práca: **Nové technológie v českej muzejní a galerijní edukaci**

Pracovisko: Univerzita Palackého v Olomouci, Pedagogická fakulta, Katedra výtvarnej výchovy

Program, odbor: Doktorský študijný program Specializace v pedagogice obor Výtvarná výchova (teorie výtvarné pedagogiky a výtvarné tvorby)

Rozsah: 119 strán

Vedúci DP: doc. Mgr. Petra Šobánková, Ph.D.

Oponent DP: PhDr. Beáta Husová

Pracovisko: Múzeum mesta Bratislavy

a) Význam dizertačnej práce pre odbor

Dizertačná práca Mgr. Jolany Lažovej skúma oblasť nových technológií v českej muzejnej a galerijnej edukácii, ktorá podlieha neustálym zmenám a prináša nové zaujímavé projekty a ich riešenia z rôznych uhlov pohľadu, ktoré nám autorka predkladá. Hlavnou časťou práce je výskum zameraný na skúmanie mobilných aplikácií a ich využitie na vzorke českých múzeí. Zaoberá sa aktuálnou problematikou, ktorá si stále viac nachádza miesto aj v múzejnom prostredí.

Dizertačná práca je prínosom pre skúmanú múzejnú pedagogiku z hľadiska využitia technológií a prináša prehľad a vysvetľuje fungovanie a význam digitálnych technológií; definuje rozdiely medzi informačnými a komunikačnými technológiami; opisuje najnovšie médiá; definuje presne pojmy internet a www a opiera sa o významné štúdie v tejto oblasti. Tým podáva prehľad a vzájomné fungovanie technológií v danej oblasti užitočný najmä pre budúcich odborníkov v oblasti muzejnej a galerijnej pedagogiky, študentov. Prináša podrobný opis a prehľad projektov ako aj významných autorov bádajúcich situácie v skúmanej oblasti a sú zhrnutím danej problematiky po teoretickej stránke v rámci uvedenej dizertačnej práce. Dizertačná práca poskytuje informácie, ktoré sú inšpirujúce. Vyzdvihujem prehľadne a jasne opísanú problematiku. Globálne možno povedať, že autorka sa cielene a dlhodobo venuje danej problematike, získala v nej prehľad, ktorý je významne znásobený už publikovaním najmä v kolektívnej monografii *Múzeum versus digitální era* (Šobánková, Lažová, et al, 2016), na ktorú sa v svojej dizertačnej práci viackrát odvoláva.

Práca poskytuje tiež zaujímavú reflexiu myslenia súčasných žiakov a študentov a ich i očakávania nových spôsobov vzdelávania. Autorka upozorňuje na poznatky z oblasti vnímania informácií pričom najefektívnejšie je práve vizuálne sprostredkovanie informácií: zrakom 87 %, sluchom 9 %, inými zmyslami 4 % (Maňák, in Prucha, 2009), z uvedeného je jasné, že nové technológie vizualizáciu zohľadňujú.

V tejto súvislosti tiež autorka vysvetľuje pojmy ako e-learning s využitím multimediálnych technológií - obraz, zvuk a text; b-learning (blenden learning) zmiešané vzdelávanie – online a tradičná výučba; m-learning (mobile learning). Na základe vyššie uvedených informácií sa autorka správne rozhodla sledovať využitie mobilných aplikácií v muzejnej pedagogike s ohľadom na formálne a neformálne vzdelávanie v školách aj múzeách.

b) Vyjadrenie k postupu riešenia problému, použitých metód a splnenie stanoveného cieľa

Téma výskumu, tak ako ho vymedzila autorka, je zasadená do kontextu vývoja muzejnej pedagogiky. Zároveň, tak ako je to vytýčené v úvode sa opiera o pedagogický kontext e-learningu a b-learningu. Téma je spracovaná s ohľadom na komunikáciu so súčasným návštevníkom, interpretáciou múzejných zbierok a premenlivosti postmodernej doby spojenej

masovým využívaním digitálnych technológií v každodennom živote. Správne zvolená forma zmiešaného výskumu autorke otvorila cestu k získaniu kvantitatívnych výsledkov. Prínosom práce je zmapovanie situácie v českých múzeách, ktoré sa týkali využívania nových technológií na nepriame a priame vzdelávanie ako súčasť vzdelávacích programov; identifikovanie najčastejšie používané technológie; zistila motiváciu k zavádzaniu nových technológií posilňujúcich vzdelávanie v múzeách. Súhlasím s využitím on-line dotazníka ako najvýhodnejšiu pedagogickú výskumnú techniku. Napriek tomu návratnosť dotazníkov bola len 13,1 %. Výskum odhalil tiež dôraz a význam aký sa kladie na múzejnú pedagogiku a existenciu vzdelávacích oddelení. Prínosom je tiež zistenie využívania nepriameho vzdelávania pomocou nových technológií. Z výskumu vyplynulo, že múzeá využívajú staršie druhy technológií – data projektory a len v 6 prípadoch respondenti uviedli využívanie mobilných aplikácií a QR kódov. Dizertačná práca jednoznačne výskumom dokázala, že zavádzanie nových technológií vyplýva predovšetkým zo snahy priblížiť sa mladej generácii – detí, tínedžerov. Stanovený cieľ dizertačnej práce autorka splnila a odpovedala na hlavnú otázku, prečo a ako sa využívajú nové technológie v múzeách v nepriamej a priamej vzdelávacej činnosti múzeí. V kvalitatívnej časti výskumu sa autorka zamerala detailnejšie na výskum využitia mobilných aplikácií s použitím mobilného telefónu alebo tabletu. Tento trend bol zreteľne identifikovaný v rámci kvantitatívneho výskumu.

Autorka zvolila správne metodologické postupy uplatnené počas výskumu a na základe nich vytvorila analýzu vybraných mobilných aplikácií v 7 múzeách, ktoré predstavili spektrum rôznych tipov mobilných aplikácií. Stanovené kritéria hodnotenia konkrétnych vzoriek mobilných aplikácií prostredníctvom štúdií mobilných aplikácií z vybraných českých múzeí vid' str. 80 – 98, sú prínosom a inšpiráciou pre múzejných pedagógov, odbornú verejnosť z radov historikov, ale aj pedagógov rôznych typov škôl. Ciele dizertačnej práce boli splnené.

c) Stanovisko k výsledkom dizertačnej práce a k pôvodnému konkrétnemu prínosu dizertačnej práce

Pôvodný konkrétny prínos spočíva v pomerne rozsiahlom výskume deliacom sa na dve vetvy – mapovanie terénu opis stavu praxe v múzeách a galériách. Všetky zistené podrobnosti o využívaní nových technológií priniesli mnohé zistenia a podrobnosti, ktoré sa dajú využiť behom formálneho aj neformálneho vzdelávania v školách aj múzeách. Kvantitatívna časť priniesla prospešné závery týkajúce sa bežného využívania nových technológií v múzeách, o ktoré je záujem. Rozsiahla dizertačná práca je prínosná z hľadiska vytvorenia prehľadu pomerne veľkého množstva mobilných aplikácií. Dôležité je tiež posudzovanie kladov a záporov nových technológií (vid' strana 104). Prínos práce tiež vidím v zodpovedaní aktuálnych otázok o kvalitatívnych pomeroch múzejníctva; využití poznatkov v rámci štruktúry a obsahu digitálnych didaktických prostriedkov.

d) Prehľadnosť, formálna úprava a jazyková úroveň dizertačnej práce.

Práca je prehľadná a logicky štruktúrovaná, čo podporuje zrozumiteľnosť pre čitateľa. Formálna stránka práce zodpovedá štandardným požiadavkám na dizertačnú prácu v odbore. K jazykovej úrovni práce nemám žiadne pripomienky. Práca je obohatená grafmi a ukážkami aplikácií, ktoré ilustrujú a zvyrazňujú textovú časť.

e) Vyjadrenie k publikáciám autorky

Publikované práce Mgr. Jolany Lažovej plne odpovedajú oboru dizertačného štúdia a týkajú sa tém spracovaných v dizertačnej práci. Globálne možno povedať, že autorka sa cielene a dlhodobo venuje danej problematike, získala v nej prehľad, ktorý je významne znásobený už publikovaním najmä v kolektívnej monografii *Muzeum verzus digitální éra* (Šobáňová, Lažová, et al, 2016), na ktorú sa v svojej dizertačnej práci viackrát odvoláva.

f) Záver

Posudzovanú dizertačnú prácu Mgr. Jolany Lažovej doporučujem k obhajobe.

V Bratislave 7. 1. 2019

PhDr. Beáta Husová

Posudek na disertační práci

Autorka: Mgr. Jolana Lažová

Téma: Nové technologie v české muzejní a galerijní edukaci

Vedoucí práce: Doc. Mgr. Petra Šobáňová, PhD.

Oponent: PhDr. Jan Dolák, PhD.

Autorka se ve své disertační práci zabývá tématem vysoce aktuálním, a to využitím moderní techniky při současné muzejní edukaci. Práce je vhodně strukturována a začíná vymezením klíčových pojmů a představením současného stavu bádání. Snad mohl být malý prostor věnován slovenskému projektu Slovakia v celkovém objemu 27 milionů Euro. U závěrečných prací studentů je někdy uvedena jejich domácí univerzita, jindy ne. Tento drobný nedostatek je plně odstraněn v závěrečném seznamu literatury. Na jisté negativní tendence autorka poukazuje v kapitole nazvané Přínosy a rizika digitální doby. Od s. 42 pak začíná kapitola 4. Využití moderních technologií v muzeích a galeriích, která tvoří teoretický rámec výzkumu autorky. Na straně 47 autorka poněkud mechanicky přejímá informace z monografie Pospíšilové. V Rusku není sociální síť Facebook zakázána, ale z nějakých důvodů se preferuje vlastní, masově užívaná sociální síť „VKontakte“, takže i zde je fenomén sociálních sítí frekventovaný. Pasáže textu až po stranu 57 lze považovat do jisté míry za souhrnné, přehledové, i když s uváděním řady konkrétních příkladů, méně za analytické. Od kapitoly 5. pak začíná text věnovaný vlastnímu výzkumu autorky s úvodem věnovaným záměru a metodologii výzkumu. Výzkumný vzorek 118 respondentů, kteří odpověděli na všechny otázky (13,1%), na první pohled vypadá skromně, ale považuji ho pro naše potřeby za dostačující. Seznam reagujících institucí snad mohl být uveden v závěru práce jako příloha, nikoli jako součást textu. Jolana Lažová uvádí, že obeslala na 900 muzeí, galerií a podobných institucí. Tyto pasáže mohly být přiblíženy podobněji, neboť 900 muzeí v ČR není. Obeslala snad autorka i všechny pobočky velkých muzeí, nebo na 100 zpřístupněných objektů Národního památkového ústavu? Zřejmě ano (Sychrov, Hlinsko). Zjištění, že na 40% respondentů má zvláštní edukační oddělení považuji za překvapivé. Možná jde

v některých případech jen o edukační pracoviště (viz též odpovědi na otázku č. 6 dotazníku). Přístup autorky je poněkud široký. Pracuje i s textovými panely, pracovními listy či muzejními kufříky, které za vyloženě nové technologie při muzejní edukaci považovat nemůžeme. Také z otázky 10 jakoby plynulo, že dataprojektory jsou „novou technologií“. Jak jsou při edukaci využívány digitální fotoaparáty? Při obhajobě by Mgr. Lažová měla vysvětlit, proč zařadila do svého výzkumu otázky 11 a 14. Jaký vliv na edukaci má skutečnost, že muzeum moderní technologie využívá 2 roky či 5 let? Autorka sice mohla vytěžit ze svého výzkumu více, např. předpoklad, že čím větší muzeum, tím spíše moderní technologie využívá, ale nepovažuji tuto připomínku za zcela zásadní.

Od strany 75 pak následuje kvalitativní část výzkumu. Autorka se sice opírá o monografii, na které se podílela, ani ne tak přejímáním textu, jako spíše uváděním dalších reprezentativních příkladů. Hodnocení mobilních aplikací je velmi fundované, je evidentní, že autorka se v této problematice dobře vyzná a měla možnost nejednou studovat užití této moderní techniky v řadě muzejních zařízení. Jolana Lažová neváhá upozornit na problematiku provedení.

Výzkum provedený Mgr. Lažovou by možná mohl být podroben ještě hlubšímu rozboru, ale nemáme informaci, že by byl jiný, podobný výzkum v současné době realizován, proto je třeba přístup Mgr. Lažové považovat za novátorský a přínosný.

Závěrečný seznam literatury je bohatý, mohl však po stránce formální být zpracován malinko pečlivěji. Např. sborník Perspektivy české muzejní edukace je citován nedostatečně, s tím spojená práce Kocichové a Žáčkové je mimo abecední pořádek. Najdeme zde uvedené práce Stránského, Beneše, které však nebyly přímo použity v textu. Nepochybuji však, že je autorka zná. Z jazykového pohledu se zamýšlím nad pojmem „výtvarný pedagog“ (s. 11).

Závěr: Práce je původní a přínosná. Postup řešení a použité metody jsou vhodné a vedly k naplnění stanoveného cíle. Práce je psána kultivovanou češtinou a najdeme v ní jen nemnoho jazykových či formálních neobratností. Dosavadní publikační činnost autorky je zmíněna pouze společnou monografií s Petrou Šobáňovou, proto doporučuji při obhajobě doložit i další publikované výstupy (částečně naznačeno na s. 10). Přes uvedené výhrady doporučuji práci Mgr. Jolany Lažové k obhajobě.

V Bratislavě 3. ledna 2019

PhDr. Jan Dolák, Ph.D.